

Az alezredes megint gondolkozott egy kicsit.

– Nahát! – mondta aztán, bólintva egyet. S váratlanul sarkon fordult, és kiment.

Ez volt a századparancsnokuk. Délben megint láttak egy tisztet, az étteremben. Ekkor azonban már Bognár volt velük. Kiderült, hogy a két felügyelő naponta váltja egymást, déltől másnap délig tart a szolgálatuk. Kiderült, hogy a nikotinos bajszerű, ordító Bognár nem olyan félelmetes ember, mint Schulze, s a huszonnégy óráig majdnem szakadatlanul megfeszített idegszálaik kissé meglazulhattak végre.

Bognár gorombán kiabált velük, de a lépcsőn lefelé menet mégis sokan ugrándoizva léptek, és mindenfelé volt valami kis suttogás.

(Folytatása következik.)

Podmaniczky Szilárd

JÓ HOSSZÚ PERC

Néhány nappal múltam tizennyolc, egy perccel sem több, amikor a borbély nedves ujjainak minden mozdulatát a hajszálaimon érezve egy rekettyéssel övezett művelődési otthon báltermében a szelíd katonai parancsnok beosztott a páncélos harckocsi-zók laktanyájába induló csoportba. Hamar a pályaudvarra vonuló csoport élére kerültem mint magasfeszültségű villanypózna, amely után a törpefeszültségű csemeterkarók következnek egy, másfél fejjel alacsonyabban. A csoportunkat a vagonba terelő őrmester már a peronon megmondta, itt valami félreértés lesz, ekkora embert ő még a páncéloslaktanya környékén sem látott, nemhogy a páncélosban, amelynek belső terét véleménye szerint úgy alakították ki, hogy a legkisebb fejű sorállományú katona agytérfogatát beszorozták tizenkettővel, hogy még a többi három páncélos személyzet is kényelmesen elférjen.

A város neve, ahová utaztunk, ismerős volt, de a kilencórás vonatút alatt teljesen elvesztett tájékozódóképességem helyén lassacskán egy olasz vagy horvát tengerparti páncélosbázis képe jelent meg, vagy még inkább az, hogy Magyarország olyan nagy, hogy nincs is értelme külföldre utazni.

Az állomáson teherautók platói vártak bennünket, a sors érthetetlen matematikai szeszéllyel minden platót telezsúfolt, csak a miénkre ültettek minket nyolcan.

Augusztus éjszakai hidegrázós út vezetett a laktanyáig, és bent a laktanyában a hidegrázás tovább folytatódott a forró zuhannyal, a kordbársony és flaneling bedobozolásával (amit néhány nap múlva édesanyám bontott ki otthon, mintegy a fronton elesett fia földi maradványai stílusában), jött a méhecske, és beporzott minket hátulról farban, jött a lószérum a karba, s jött a rohadtul egyforma ruhák közötti stílus-méret változtatás.

Úgy éjjel fél kettőkor kerültem vaságyba, és hirtelen a sodronyon és a kék vaskeverten kívül más kapaszkodóm nem maradt ebben az istenhát mögötti, elvesztett világban. Semmi. Az ágyamhoz tolt másik vaságy elalvásom pillanatáig üresen ma-

radt. A lószőr pokróc mélyzöld terítéke alatt kimerülten, lilára lazult izmokkal elaludtam.

Már biztosan hajnalodott, amikor finoman álmodni kezdtem. Azt álmodtam, amit otthon is sokszor az utóbbi hónapokban: egy laktanyában vagyok, veszettül menetelek a szürke betonon. De bezzeg annyira megszoktam otthon ezt az álmot, hogy tudtam, majd fölbredek, és kimegyek reggelizni. Ezzel szemben fölbredtem, és minden az álmomnak megfelelően folytatódott tovább. Nem értettem, mit rontottam el, egyáltalán hogy lehet így fölbredni: a rémálom rémálom maradt, plusz az éjszaka betelepített transzportból ágytársnak egy hódból reinkarnálódott, még alva is félelmetesen harapós képű figura jutott, aki, mint később kiderült, nemrég kapta meg a villamosvezetői engedélyt.

A szalonnás parasztreggeli után egészségügyi bizonyítványt kaptam, amely szerint súlyos szívbetegségben szenvedek, és mentesülnöm kell minden komoly fizikai megterhelés alól. Hamarosan ismertté vált, hogy a *colos* szívbeteg, ezért csak könnyű, emésztésserkentő feladatok róhatók ki rá, mint például tíz méter magasban, egy szál kapaszkodó nélküli pallón lemosni a konyha étzsiros mennyezetét.

Néhány nap eltelte után pillantottam meg egy struccszerűen futó, csontsovány emberi alakzatot, akit mindenén átmászattak, s ahogy fulladozva magyarázta szívbetegségét, mindjobban mászottak. Reméltem, bizonyítja, s nem az én szívemről hull le a nedves lepel. De ez a lelkiismereti dilemma már másnapra kicsínységgé változott, amikor a hatásbemutatón torkolattüzzel és ézzenegéssel perzselték a lőtéri dudvát a tankok, és a géppisztolysorozatok élettani hatását kutatva álltuk körül a vaskampón lógó, megromlott, nyers marhacombot.

Egy hónap kiképzés: dorcóban álltam a pálya szélén, tornából felmentve, egy szóval sem panaszkodtam a szívemre, megtanultam a betegségemmel együtt élni.

A kiképzés utolsó napján, az eskütétel előtt felálltunk a dísztribün előtti placcra, hogy majd névbemondásos alapon szétesztanak bennünket a már ivarérett páncélos zászlóaljakkhoz. Jó sok név elhangzott, fogyott a kezdők csoportja, nőtt az ivaréretteké. Sokáig vártam én is. De a nevem nem hangzott el. Én, aki megtanultam más szívbetegségével együtt élni, ott álltam egyedül a nagy betonplacc egyik felén, a másikon úgy ezren, a dísztribünön meg megindult a mikrofon sugdosás, hogy ki ez. Forgattam a szemem, az agyam, hogy ebből most mi fog, hogy fogok kiszülni. Végül bemondták, hogy álljak be valahová. Totojázás nélkül, szabadon választottam.

Másnap az eskün már megint az első sorban álltam, s hogy szívbetegségemben szerzett lelki erőm és emberi kitartásom tanúbizonyságát tehessem, az ünnepség kezdetén, talán aftersévem kihívó illata okán az arcomra szállt s a díszmenet kezdetéig ott is maradt egy méhecske, amely a közelség miatt a dísztribünön állók feszült érdeklődését is kivívta. Vajon kibírja-e, mit ért, lássuk, a kiképzés alatti fegyelemre való nevelés, miközben eskü alatt életéről és vérééről nyilatkozik? – ez járt a laktanyában tartózkodó összes magas rangú katonatiszt fejében, miközben hátuk mögött több száz büszkén aggódó szülő, öcs, báty, szerető, szomszéd és néhány jó szándékú újságíró is állt. Mit tehettem mást, a tegnapi magányos placcos után eljátszottam az egyivarú virágba göngyölt, érzéketlen bibét.

Az eskü utáni első munkanapon arról értesültem, hogy végül megtalálták a helyem: kiszolgáló, raktárosi beosztásba helyeztek, valamint új lakószobám parancsnoka egy börtönjárt, vérszomjas férfi, aki kis termete ellenére, bemutatkozásul a közel százkilós

vaskályhát kivágta a csukott ablakon. Teljesen igaza volt, ha begyújtunk, eszébe se jut fogdosni a kályhát.

A fölötte lévő emeletes ágyat kaptam, amely a legkisebb mozdulatomra nyöszörgő hullámszálba kezdett, pedig akkor még száz kiló alatt voltam, könnyebb, mint a vaskályha. Három nap után egy pihenőnapot kaptam, amit kérésére a laktanya könyvtárában töltöttem, tanulmányozva, de inkább csak keresve azokat az ismeretterjesztő könyveket, amelyekben egyáltalán szó esik a mozdulat nélküli alvásról. Miután haszontalanul olvastam át egy napot, beígért egy bűvésztükköt, amelyben mély alvásom alatt nagy lábujjam és nemi szervem zsinórral való összekötése esetén benzines újságpapírt dugnak a lábujjaim közé, és egy gyufával vagy öngyújtóval meggyújtják. Az ígéretétől számított első éjszakától kezdve két nejlonzokniban, három alsónadrágban, azokon vastag, feszes övvel aludtam, és lehetőleg hason. Nem tudom, hogy próbálkoztam-e, de nem feszítette tovább a húrt, itt, ekkor éreztem először földet a lábam alatt, mintha a parton állnék egyszerűen, csak úsznom kellett az árral, most értem el valaminek a határára, ami látszólag világossá tette, mi történhet és mi nem történhet itt velem. Néha a reggeli szemlénél még elküldött kicentrifugázni a bakancsaimat, de mint a szürrealista festő jó tanítványa, szó nélkül, alcinkosként mentem a mosdóba, ahol percenként közel ezerkétszáz fordulattal sergőztek a bakancsaim.

Amint az a kiképzési tervben szerepelt, a tél beköszöntével egyre többet jártunk gyakorlatra. A bakonyi tájakat gyönyörű, vakítóan összecsengő hószőnyeg borította, és minden másnál többet időztem a nehezen viselhető téli sátrazás és a panteista gyönyörködés közti ingajaratban. A többiekéhez képest nagy testméretem miatt ösztönösen húzódtak közel hozzám azok, akik még nem hallottak a képekben gazdag fagyhalálról, de az egyik tiszt még festőibbet akart: bokszmeccset a hóviharban. Már annyira fázott és annyi pálinkát ivott, hogy vacogva kért, bokszoljak vele, ha nem akarom megfagyva látni. Arca elé vont felkarral megindult felém. Vastag öltözékem jól állta a részegségben és fagyban meggyengült tiszt ütéseit. Én csak védekeztem, hadd melegedjen fel egy kicsit. De mivel sokan körbeálltak, biztatott, ne csak védekezsek, mert az neki snassz, veri az egyik katonáját, hanem mivel már bemelegedtem, nyugodtan üssek vissza, visszaütöttem. A többi tiszthez képest valahogy bírtam ezt a tisztet, például mert télvíz idején, mikor a hadgyakorlati napló szerint a japánok már lebombázták a makkos egyharmadát, leáll velem bokszolni, de ami sok, az nekem szintén. Az ital és a zöld műszálas szövetkesztyűm hatására a hóba zuhant, ahonnan egy másodperc múlva úgy állt föl, mint aki földalattin érkezett, s amikor az előbb lement utazni, hó nem esett a hó.

Másnap még egy gyors fényjelző rakétát kellett elkerülnöm, ami mögöttem egy fenőbe égette magát, s a tegnap még bokszoló tiszt felemelt hüvelykujjából nehéznek látszott eldönteni, hogy minden elképzelésén túlmenően jól dobtam-e el magam a rakéta elől, vagy pedig: ez még csak az első kísérlete volt. De többet nem is szólt hozzám.

Egy raktárost a hadgyakorlatokon akkor lehet igazán, százszázalékosan felhasználni, ha azt a raktárbezárta után diverzánsként alkalmazzuk. Azt mondták, képzeljem el úgy, mint egy társasjátékot, amiben én leszek az egyik akadály. Már vagy félórát sétáltam a bekötőúton, amikor megzörrent a bokor. A másik irányból csapást éreztem a hátamon, a lábam megszűnt létezni alattam, gurultam, egészen finoman csinálták, leküzdöttek. Alig néhány perc, a bokor megint rezgett. Ekkor már tapasztalatból a hátam mögé csaptam, de hiába, sokan voltak, összetekertek, mint egy töltés káposztát. Mire kigabalyodtam, megint zörrent a téli, havas bokor. Ráadásul az élelmezésemről is megfeledeztek.

Az újabb feladatomban az volt, hogy bikapányvázó kötéllel húzzak néhány vakaknát az útra, amikor jönnek a páncélosok. Kaptam néhány üres sertéspástétom-konzervet, hogy szükség esetén azzal védjem magam. Egy hatvancentis fenyő mögé hasalva bújtam, és vártam a páncélosokat. Földübörögtek a kanyarban, és én szépen húztam a vakaknát a bikakötéllel az útra. Megálltak. Mindegyik forgatta a löveget a kereső periszkóppal együtt, hogy hol a diverzáns. A hatvancentis fenyő mögött a lábam se mozgott hátul. Valamelyik mégis meglátott. Lassan rám tekerték a tanktornyokat, a belül sötét csöveket szemből, és löni kezdtek. Gondolom, vakkal. De nem maradt időm az üres sertéspástétomokra. Rohantam, amíg úgy nem éreztem, most már eltévedtem.

Tavasza, látszott, kivirul a helyzet. Délután vékonyan öltöztem, amikor szóltak, mennek ki a közeli lőtérre, ahol bizonyos raktárszakmai dolgokban én már jól kiismerem magam. (Például illett tudni olyan hadititkokat, mint hogy a babkonzerv mérete megfelel a malac, azaz a harcokcsilőszer méretének, a bizonyos csőszűkítővel kilőhető a fogkrémes tubusénak, a géppisztoly löszere pedig egyenesen ugyanolyan kaliberű, mint a cigaretta, ezért a konzerv-, a fogkrém-, a cigarettagyárak bármikor átalakíthatók hadiüzemmé, aki pedig ilyen végtelenen belső információkkal rendelkezett, az én voltam, a raktáros.) A tuskókkal és bokrokkal átszőtt, végtelennek tűnő helyszínen viszont semmilyen feladatot nem találtam, sem másik teherautót, ami visszavisz, sem szálláshelyet. Ezért hát egy hétre bevettem magam egy elhagyott teherautóba, amelynek hol az első ülésén aludtam éjjel, hol pedig, mikor már görcs bántotta a lábam, a platón belesavargózza a hajnali nedvességtől átítatott álcahalóban. Dideregve álltam a platón, és vártam messziről, hogy a mocsaras, sík vidék földpárája fölött megjelenjen végre a napkorong, érzem a melegét, és hogy milyen közel vagyok hozzá.

Néhányszor jól berúgtam, s a másnap rám törő lidércben még távolabbivá nőtt az a nap, amikor elszabadulok innen, ezért egy idő után teljesen elhagytam az italt. Egy lottószerecsét ígérő malacos, lóherés, torzpatkós kézi naptár túlfelén egy körző hegyével kapartam ki az eltelt napok dátumát. Volt, mikor valamiért egyszerre több napot is. Nem tudom, hogy', volt nálam az a körző. A grafitját az ujjaim közé fogtam, mint a ceruzát, a tűhegyet a kézfejem húsára toltam. Csak lassan-lassan írhattam a négyszáz hosszú levelet.

Tavasza volt vagy nyár, szedtem a vadepret, számcát, matracon tutajoztam a patakban, éjszaka disznók rőfögtek a lábamnál, nappal a puska por szúrós szagára görbült a szám. Fenyők, tölgyek, mészkőhegyek, visszaváltozott minden eredetibe.

Az utolsó éjszakán jól bepálinkáztam, fordítva vettem föl a nadrágom, és addig húzogattam hátul a cipzárt, amíg el nem aludtam. Először éreztem egy bizonyos időkiéését.

Amikor ébresztettek, lementem, és fölszálltam a teherautóra. A rázós úton verte a hátam a fatámla meg a kedvező szél. Még éjszaka volt, hajnal három. Ugyanaz a nyolc pasi a platón, kapaszkodtam, minden ugyanaz volt, mintha nem telt volna el, csak egy jó hosszú perc.